

אישור השיבת הארץ מצרים

באوها שעה היו ישראל דומים ליוונה שבורתה מפני הארץ ונכנסה לנקיון הסלע והיה נחש נושא בה אם תכנס לפנים הרי נחש, ואם תצא לחוץ הרי הארץ. כך היו ישראל באומה שעשו היה סוגר ושואה רודף מיד נתנו עיניהם בתפילה. עליהם מפורש בקבלה יונתי בחגוגי הסלע בסתר המדרגה וגוי' (שהיש' ב). (ונאמר) כי קולך ערבי ומראיך נאה. כי קולך ערבי בתפילה (ומראה נאה בתלמוד תורה). דבר אחר כי קולך ערבי בתפילה) ומראיך נאה במעשה הטוב. ד"א התיצבו וראו את ישועת הי' אמרו לו אימוטי אמר להם לאחר מכן לו משה ורבינו אין לנו כח לטבול התפלל משה באומה שעשו והראה לו הקדוש ברוך הוא תורמיות תורמיות של מלאכי השרת עומדים עליהם עניין שנאמר וישם משרת איש האלוקים וגוי' (ויראו) והנה חיל (סביבות) [סובב את] העיר וסוס ורכב ויאמר נערו אליו אתה אדוני איך נעשה ויאמר אל תירא כי רבים אשר אתם מאשר אותם. ויתפלל אליהם ויאמר הי' פקח נא את עיניו ויראה ויפקח הי' את עיני הנער וירא והנה החר מלא סוסים [ורכבי] אש סביבות אלישע (מיב' ו'). כך התפלל משה באומה שעשו הראה לו המקום תורמיות תורמיות של מלאכי השרת עומדים עליהם וכן הוא אומר מגונה גדו עביו עברו ברד וଘלי אש (תהלים י"ח). עביהם כנגד תורמיות שלהם. ברד כנגד בליטטראות שלהם. גחלים כנגד טרמנסינה שלהם. אש כנגד (הנפש) [הנפש] שלהם. ירעם מן השמים כנגד (אגפת) תריסין ושפעת (עקלנסין) [קלנסין] שלהם. וישלח חזיו שהוא (חצים של פרעה) מפוזרים אותם (לישראל) וברקים מכנסין אותם. ויהווים הממס וערבעם נטול (מגפות) שלהם ולא היו יודעים מה היו עושים. דבר אחר אין הממה אל מגפה שנאמר והם מהומה גדולה (דברים ג)

1. "מי אשר ראייתם את מצרים" בשלשה מקומות הזהיר המקום לישראל שלא לחזור למצרים שנאמר כי אשר ראייתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. ואמר לא ^{ויהי} תוסיפון לשוב בדרך זהה עוד (דברים יז, טז). ואומר בדרך אשר אמרתי לך (שם כח). בשלשות חזרו ושלשות נפלו. הראונה בימי סנחריב שנאמר הווי היורדים למצרים לעזרה (ישעה לא). השנייה בימי יוחנן בן קרית שנאמר והיתה החרב אשר אתם יראים ממנה שם תשיג אתכם בארץ מצרים (והחרב) [והרعب] אשר אתם דואגים ממנה שם ידבק אחריכם מצרים שם תמותו (ירמיה מב). והגי בימי טורגנוס בשלשתן חזרו ו בשלשתן נפלו הדא הוא דכתיב אפרים יונה פותה אין לב וגוי (הושע ז).

2. הרמב"ם (הלכות מלכים פיה הל"ז) - ומותר לשכן בכל העולם, חוץ מארץ מצרים, מן היה הגדל ועד המערב, ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, כנגד ארץ כוש ובצד המדבר, הכל אסור להתיישב בה. בשלשה מקומות הזהירה התורה שלא לשוב למצרים, שנאמר: לא תוסיפון לשוב בדרך זהה עוד, לא תוסיף עוד לראותה, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, ואלכטנדיריה בכל האיסור. מותר לחזור לארץ מצרים לשחרורה ולפרקמתיה, ולכבוש ארצות אחרות, ואין איסור אלא להשתקע שם, ואין לוקין על לאו זה, שבעת הכנסתה מותר הוא, ואם יחשב לישב ולהשתקע שם, אין בו מעשה, וראה לי, שאם כבש ארץ מצרים מלך ישראל על פי בית דין, שהיא מותרת, ולא הזהירה אלא לשוב לה יהודים, או לשכן בה והיא ביד עכו"ם, מפני שמעשייה מוקלקין. יותר מכל הארץ, שנאמר: כמעשה ארץ מצרים.

3. "מי אשר ראתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד" – הרמב"ן, על דעת רבותינו ירושלמי סוכה ה', א) הוא מחות לא תעשה להורות, והכי פירושו, אל תראו התייצו וראו את שועת הי' שיוישע אתכם מידם ואל תשיבו לעבודתם, כי מצרים אשר ראתם אותם היום, הקב"ה מצוה אתכם עוד, שלא תוסיפו ברכונכם לראותם מעתה ועד עולם.

4. חומריהם בספר המחות מצוה מ"ו – שהזהירנו משכון בארץ מצרים לעולם, כדי שלא נלמד מעשיהם ולא נלך בדרכיהם המוגנים, והוא אמרו לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד, וכבר נפל אזהרה בזה שלוש פעמים. אמרו בגמרא, בשלושה מקומות הזהיר הקב"ה את ישראל אחד מהן שלא לשוב למצרים, ובשלשה פעמים חזון, ובהם נעשו, אמנים השלושה מקומות, אחד מהן אשר זכרנו, (דברים יז) והשני בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף לראותם עוד, אע"פ שהנראת מהצבריות שהוא ספר, באה הקבלה שהוא אזהרה, וכבר התבואר בגמרא סוכה נ'יא, כי אלכסנדריה היא מן העירות האסورة לשכון, ותחום אלכסנדריה מדתנה אורך ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, והיא מכל ארץ מצרים האסורה לשבת בה, אבל מותר ללבת נה בסתרה או לעبور לארץ אחרת, ובביאור אמרו בירושלמי, לישיבה אי אתה חזור, אבל אתה חזור לפראקטיה ולכבוש הארץ.

5. וכן כתוב בספר החינוך, שלא נוסיף לשוב בדרך מצרים לעולם, ככלומר שלא נלך לקבוע זרתו במצרים, ועל זה נאמר, והי אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד, ונכלה המניעה בזה שלוש פעמים, אמרו זכרו נס לברכה, בשלושה מקומות הזהירה התורה שלא לשוב בארץ מצרים, בשלשה חזון, ו בשלשות נעשה, ושלושה מקומות אלו, אחד מהם הוא זה שהזכירנו, והשני הוא בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד וגוי (שמות י"ד, י"ג). ואע"פ שמן הנגלה שבו נראה שיחיה ספר, באה הקבלה עליו, שהוא מניעה. משורי המוצאה, לפי שאנשי מצרים רעים וחטאים, והאל ברוך הוא הוציאנו ממצרים וגןנו בחסדיינו מידם, לזכותנו ללבת בדרכי האמת, ורצה בטובו הגדול עליינו, לבתי נשוב עוד להטמא בתוכם, כדי שלא נלמד סעיפותיהם, ולא נלך בדרכיהם המגנימים אצל תורהינו השלהמה. מדיני המוצאה, מה שאמרו זיל, שלא העיר מצרים לבדה היא בכלל האסור, אלא אף בכך אלכסנדריא באורך ד' מאות פרסה וברוחב ד' מאות פרסה באסור זה, יותר פרטיה מבוארים: וזה אסור זה בכל זמן בזקרים ונקבות, והעובר על זה וקבע דירתו שם, עבר על לאו זה, אבל אין לוquin על לאו זה, לפי שאין בו מעשה, לפי שבעת הכנסתה, מותר הוא, ובהשתקעו שם, אין בו מעשה, וכותב הרמב"ם זיל, שיראה לו, שאם כבש מלך ישראל על פי בית דין ארץ מצרים, שМОתר יהיה לו לשכן בה, ודברי פי חכם חן.

6. ומתבב תשמ"ג מצוה רכ"ז, צוה הקב"ה שלא ישובו ישראל למצרים, שנאמר לא תוסיפו לשוב בדרך הזה עוד, וגרסינן בירושלמי, לישיבה אי אתה חזור, אבל אתה חזור לסתורה ולפרקטייה ולכבוש הארץ, ויש תימה על כמה קהילות השובנים שם, וגם רבינו משה בר מניימון הלא שם לאור, ושם טעמו משום שעלה סנחריב ובילבל כל העולם כרלו, וגם מצרים נתבלבלו כדתניתא בתוס' דקידושין, אמר לו רבינו עקיבא למנימין גור המצרי, טעית כבר עלה סנחריב וכו'. אמנים מצינו ר' יהושע שנחלק עליו במסכת ידים בתוספתא, ואומר שם, למצרים

ונון להם הכתוב קצבה, שנאמר מכך ארבעים שנה אקבץ מצרים מן העמים אשר נפוצו שם וישבו על אדמותם). ואין לנו טעם להתייר, אם לא נפרש בפיווש הרוב רב אליעזר ממץ', לא תוסיפו וגוי. לא אסורה תורה אלא בדרכ' הזה, כלומר מארץ ישראל למצרים, אבל משאר ארצות מوطר עכ"ל.

7. וחריטיב"א ביום ליה כתוב: ומיה תמייה מלטה על מה סמכו העולם לגור בזמן הזה למצרים, כגן: הרמב"ם זיל וכמה גדולים אחרים, יש אמרים שאוთן עיריות כבר נתבלבלו ונחרבו, ואלו עיריות אחרות הן שנטישבו אחרי כן, והר"א ממיל"ז תירץ, שלא אסר הכתוב, אלא להולך בדרך הזה שמא רץ ישראל והמדובר למצרים, דהכי כתיב קרא, לא תוסיפון לשוב בדרך הזה, והיכן יותר, שאין האסור ההוא, אלא בזמן שיש ישראל שרוין על איזמתם, אבל זמן הזה שנגוז עליינו להיות נדחים בכל קצו הארץ כל חוצה הארץ אחוי הוא, ואין אישור אלא שלא לצאת מדעתן מארץ לחוץ לאו.

8. ו' בחיי בפרשת שופטים כתוב: והי אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד. זו מצוה לשעה, כדי שלא ילמדו ישראל מעשיהם, ולפי שהיו המצרים נודעים ומפורסמים בכל תועבה, עניין שכותב, כמושה ארץ מצרים וגוי, לך צוה להם כן, ואני מצוה לדורות שיאסור הכתוב הדירה למצרים לעולם, והרי אנו רואין כמה קהילות דורות שם מאז ועד היום, ואילו היהתה מצוה לדורות, לא היו ישראל קדושים מקלין בזו לדור שט, ואילו עשו כן, היו החכמים שבכל דור ודור מוחים בידם, ויש שסוברים שמצוות דורות היה, אבל לא אסר הכתוב הדירה למצרים, אלא לאוთן שבאים לשם מארץ ישראל, וכן יורה הלשון, בדרך הזה שאתם הולכים שмагמת פניכם לארץ, לא תשובון ממנה למצרים.

9. ומפתח פרח חמישי כתוב: ואומר אני שהיוט בעוננוינו נמצא כמה איסורים מפורסמים, ואין רב העם שמים על לב, וכי, כן הדר בארץ מצרים שעובר שלושה לאוין, ושמעתה למצרים מפני היר שמואל זיל, אחד מבני בניו של הרמב"ם זיל, שכשהרמב"ם זיל היה חותם שמו באגרת שלוחה, היה מסיים, הכותב העובר בכל ים שלושה לאוין פלוני, אמרתי לו דרך חצי נהמה, שהוא הרמב"ם זיל היה מוכרת לעמוד שם, שהרי היה רופא למלך מצרים, וכענין שניינו סוף פרק מרובה, באבטולס ביר רואבן, שהתирו לו לטפר קומי, מפני שהיו קרובים למלכות, ויש מפרשין מה שאסורה התורה לשוב בדרך הזה עוד, אינו אלא על דרך המדבר ים סוף ע"כ.

10. ומלצת' על הרמב"ם, ג"כ הקשה ממה שהרמב"ם נשתקע למצרים, ותירץ דאנוס היה על פי מלכות, שהיה רופא למלך ולשרים וגם אני נתишבתי שם זמן מרובה ללימוד תורה ולמדדה, וקבעתי שם ישיבה, וכי האי גוונא מوطר, ושוב באתי לירושלים ע"כ. ובביאור הדברים צ"ע, דברUTOR בפרק בשם יש מפרשין מכתב, דמה שאסורה התורה לשוב בדרך הזה, אינו אלא על דרך המדבר ים סוף, וכן משמעו ר' בחיי בשם יש שסובין שכותב, בדרך הזה שאתם הולכים. שмагמת פניכם לארץ, לא תשובון ממנה למצרים, אמן מלשון הר"א ממיל"ז המובא בסמ"ג שכותב זיל, לא אסורה תורה אלא בדרך הזה, כלומר מארץ ישראל

למצרים, אבל משאר ארצות מותר עכ"ל, משמע דלאו דוקא דרך המדבר אסור, אלא אפילו שלא בדרך המדבר ג"כ אסור.

וראייתי באבן ספר פרק י'א, שהקשה מלשון הרמב"ם שכטב, דברי מקומות אמרה תורה שלא לשוב למצרים, ואחד מהם מש"כ בפרשת תבא, לא תוסיף עוד לראותה, הוא והשיבן ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד, הרי מקרא מפורש באניות, כלומר לאו דוקא דרך המדבר יס סוף, אלא אפילו באניות דרך הים הגדול ג"כ אסור.

והנה בעיקר טעם ההיתר שכטב הר"א ממ"ץ, שלא אסורה תורה אלא בדרך הזה, כלומר הארץ ישראל למצרים, צ"ע מלשון הרמב"ם שכטב, ומותר לשכון בכל העולמים חוץ מארץ מצרים, וכן בספר המצוות כתוב ויז"ל, שהזהירנו משוכן בארץ מצרים לעולם, הרי כתוב מפורש מהאstor הוא היישבה בתוכה, ולא ذכר הדרך אשר בא בה, וכן כתוב בטעם הדבר, כדי שלא נלמד מעשיהם ולא נלך בדרכיהם המגונים, וא"כ מי יאכפת לנו איזה דרך הוא בא בה, וכן קשה על טעם ר' בחמי שכטב שזו מצוה לשעה, כדי שלא ילמדו ישראל מעשיהם, ממה שאמרו ז"ל בסוכה נ"א, שאנשי אלכסנדריה מעשו, על שעברו אהאי קרא דלא תוסיפו וגוי. הרי בפירוש שלאו זה נהוג לדורות עולם.

וראייתי באבן ספר פרק לי'א שתירץ בטוב טעם, וזה י"ד, כתוב הטור באבן העזר סימן ד' ז"ל, כתוב הרמב"ם, האידנא בין מצרי בין עמוני מותרין מיד, שעלה סנהריב ובלבל כל העכו"ם. וכל דפרוש מרובה פרוש, וכן תולין ברוב העכו"ם שמותרין [זויה לשון הרמב"ם בפי' במלכות אסורי ביהה הלכיה, כשליה סנהריב ובלבל כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם ממקום, ואלו המצרים שבארץ מצרים עתה, אנשים אחרים הם, וכן האדומים שבשدة אדום, והואיל ונתערבו ד' אומות האסורים, בכל אומות העולם שנן מותרין, הותר הכל, שככל הפורש מהן להתגיר, חזקתו שפירש מן הרוב, לפיכך כשיתגיר הגור בזמן זהה בכל מקום, בין אדומי בין מצרי בין עמוני בין מואבי בן כושי בין שאר האומות, אחד הזרים ואחד הנקבות, מותרין לבא בקהל מיד] וא"א הרاء"ש ז"ל כתוב, שעמוני ומואבי ואדומי מותרים מיד, אבל מצרי גם עתה הוא אסור עד דור שלישי ע"כ.

וכتب הבית יוסף, ודזהרא"ש סובר, למצרים שבו למקומן, שנtan להם הכתוב קצבה [ובבדעת הרמב"ם כתוב הב"ית, דאי"ג דקצוב שיבתנן, מ"מ כתוב סמ"ג לית קייו' בשם ר"ש איש ירושלים, דנbowcznczr חזר ובלבלן עד היום, ועיין בחזון אייש אה"ע ס"ה מה שהאריך בזה]. וכتب הדרכי משה שם בשם המדרכי סוף הערל ז"ל, ותימא הוαι ולמצרים לא נתבלבלו, איך מותר לדור למצרים, וייל דלא אסורה תורה לשוב אלא בדרך זה דהינו מארץ ישראל למצרים, אבל משאר ארצות מותר, וכי"כ הרמב"ם עכ"ל, וכן הוא בהגנות מיימונן הלכות מלכים פרק ה' עכ"ל [מש"כ וכ"כ הרמב"ם ט"ס הוא, וצ"ל, כך תירץ ר"א ממ"ץ, וכן הוא במקומו במרדי].

11. אבן ספר – וכשוו יתבאו הדברים היטב, דלפי דעת הרמב"ם, שהאיסור הוא לשכון בארץ מצרים, כדי שלא נלמד מעשיהם ולא נלך בדרכיהם המגונים, אבל עכשו שכל האומות נתבלבלו ואלו המצרים שבארץ מצרים עתה אנשים אחרים הם, בודאי מותר לגור שם, וכן הבין הדרכי משה על הטור, שאינו מתਮיה על ישיבת מצרים כך להרא"ש ולא להרמב"ם, משמע דס"ל דלפי הרמב"ם שגם המצרים נתבלבלו, אין אסור כלל בזה"ז מאיזהו מקום

шибוא לדור שם, כי אפס המצרי מן הארץ ורשיים עוד אינם, אם צייע, ממה שאמרו זיל נפרק החליל סוכה נ"א, דאנשי אלכסנדריא נעשו, משום דברו אהאי קרא שלא תוסיפו לשוב, ופרש"י שם, שהלכו למצרים ביום יוחנן בן קרת, וזה היה אחר בלבול סנהריב, וא"כ מה נעשו לדעת הרמב"ם זיל. ויל לפि מש"כ לעיל בשם ר"ש איש ירושלים, *צגומדנצר חוץ* ובבל את מצרים אחר ששבו מבבלו של סנהריב,atti שפיר, דהמעשה הזה של יוחנן בן קרת, היה אחורי ששבו מבבל סנהריב, וקדם שבא נבוכדנצר, וכדמותו בירמייהו מ"ג מיד.

והרא"ש דסובר דהמצריים חזרו למקוםן, לפ"ד לא אסורה התורה לשוב אלא בדרך זה זהינו הארץ ישראל למצרים, אבל משאר ארצות מותר, וכן כתוב בפרשׁת שופטים כשנאמר בלשון זההה, וה' אמר לכם לא תוסיפו לשוב בדרך הזה עוד.

טו. ואמיר יי' למשה. ס
קפלית צלופף. מליל
עם פני ישראאל ויטלון:
טו. נאך, טול כת חיטוף,
נארים ית דקה. על ימא
ונבעה, ניעלה פני
ישראאל, פגו יפא פיפשפא:
יז. ואנא, האנא מתקיף ית לאא מזראאי, ניעלון בחריהו,
נאטיך פפרעה וככל
משיתה, פקופוה ובקפושה: ית. ניקען מזראי ארי אנא יי.

ויאמר יהוה אל-משה מה-מצעק אליך דבר אל-בנין-ישראל ויתעו: ואתה
תרכם את-מתקע ונתה את-ידיך על-היכם ובקעהו ויבאו בני-ישראל בתוך
ויקם ביבשה: ואני הנני מתחיק את-לב מצרים ויבאו אוחרים ואכבה
בפרקעה ובכל-חילו ברכבו ובפרשו: וידעו מצרים כי-אני יהוה באהליך
יז. ואנא, האנא מתקיף ית לאא מזראאי, ניעלון בחריהו,
נאטיך פפרעה וככל
משיתה, פקופוה ובקפושה: ית. ניקען מזראי ארי אנא יי.

(טו) מה מצעק אליו, למדנו שהוא משה עומר ומחלל, אמר לו ר' ש"י
הקב"ה: לא עת עחה להאריך בחפה, שישראל וחונין בצרה.⁴⁶
ד"א⁴⁷: מה מצעק אליו, עלי הדבר תחלי ולא עליק, כמו שנאמר
لهלן: על בני ועל פעל ידי צונני (ישעה מה יא). דבר אל בני
ישראל ויסעו, אין להם אלא ליטע⁴⁸, שכן הם עומר בפניהם,
כדי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקروع
לهم הים.
46 מילואה שם פ"ג. 47 מילואה שם. 48 בתיה, והרי כבר מוכנים הם
(זה ייחנו). 49 מילואה שם.

היא לעוזר, על כן פ"י ר' משה הכהן⁴³, כי רבים לוחמים לי מרום ר'אכ"ע
(זהו נו ג) בשבייל. וטעם מרום, מלחמת מרום⁴⁴ כמשפט כל הארץ
ויתו יושבבים⁴⁵. ואתם תחרישון, הפך ויצעקו בני ישראל לעיל
פסקוק יי.

(טו) מה מצעק, יי' כי משה היה צועק אל השם⁴⁶. וזה איננו
נכון, כי כבר לואכבה בפרעה (לעיל פסוק ד), רק נאמר אל
משה שהוא נגיד כל ישראל, בעבור שיצעקו בני ישראל אל ה',
ויטעו. מעט עד שיגיעו לשפה הים.
(טו) ואתה, אמר השם למשה הרם את מטהך ובקע את הים טרם
שיטעו, כי לא אמר לו שיכה הים, רק שיטה את ידו על הים
במטה, בדורך ויט משא את מטהו על השמים (לעיל ט כג).
ויתו יוליך השם לא בקע הים, רק מרגע נתוט משה את ידו על
הים ויליך השם את הים ברוח קרים עזה, או⁴⁷ בקער המים, כי כן
כתוב (להלן פסוק כא).

(ו') וاني, ידענו כי אין ים סוף בין מזרים ובין ארץ ישראל, ואין
צורך שיכנסוabis, רק צורה ה' לעשותך בעבור שיכנסו המצריים
אתறיהם ויטבעו. ומודרך אתם נכנסו ישראל אל הים, ולמדרב
איתם יצאו אכשר אפרש⁴⁸.

(ו') וידעו מצרים, הנשאים⁴⁹. בהכורי בפרעה, שהוא בעצםו
יטביע עם וכברנו ופרשנו.

43 הספורי בן גייטיאל מדורך פרשן ומוסרנו.

44 מלחמת הויישבים במרים.

45 אבלו היה כובב היושבים מרים. על דרכ': כי השם יושבם ישעה זו ח.

וזאה בקער. 46 ראה ר'ש". 47 בכרי פריס וכטיגלית טוביה: או

48 להלן נו כב. 49 ראה ליל פסוק ד.

לעוזר, על כן פ"י ר' משה הכהן הספרדי²⁷ נ"ע כי רבים לוחמים לי ר'אכ"ע
מרום (תהילים נו ג), לי בשבייל. וטעם מרום מלחמת מרום, הקצר
במשפט כל המושבים²⁸. ואתם תחרישון, בעבור שהו צועק,
כי כן כחוב ויצעקו לעיל פסוק יי.

(טו) מה מצעק אליו, יתכן שהוא הנכיה צועק, או זה דבר בעבור
ישראל, כי הוא שלוחם ומלכם.

27 ראה בארכן העי' נס. 28 ברכך מושע עצמו ואחר עמו.

צ. ובקעהה, העין גורמת⁶, כמו שמענו אדרוני (בראשית כג ו).
אבל מן זכר יאמר בקרני (תהלים קו ד).

6 השוה רשכים בראשית לו ז.

(טו) מה מצעק אליו, אמר ר'יא¹³ כי משה כנגד כל ישראל שהיה
צועקים לו, כמו שאמור ויצעקו בני ישראל אל ה' (פסוק יד). וא"כ
למה אמר מה מצעק אליו, ראי להם לצעק. ואולי יאמר מה חניהם
לצעוק וכך להם יטעו, כי כבר אמרתי לך ואכבה בפרעה (פסוק
ד). ורבותינו אמרו³² שהיה משה צועק ומחלל, והוא הנכון כי
לא ידע מה יעשה, אף על פי שאמר לו השם והשנהו רודר
הוא לא היה יודע איך יתנהג כי הוא על שפת הים והשנהו רודר
ומشيخ, והיה מחלל שיירנו ה' דרך יבחר, והוא טעם מה מצעק
אל שהיית צוריך לשאל מה תעשה ואין לך צורך לצעוק, כי כבר
הורעתיך ואכבה בפרעה, ולא ספר הכתוב צעק מה כי הוא
בכל ישראל.

ונ' ר'אכ"ע פ"י האoxicean. 22 מילואה בשלח מסכתא דר'וי פ"ג.

(טו) מה מצעק אליו, לפי הפשט בטוח היה משה שהיהו נושעים.
שהרי אמר לו הקב"ה: ואכבה בפרעה וגוי (לעיל פסוק ד), אלא
על ישראל הוא אומר שהו צועקים, כאמור: מה אתה צועקים,
שכן בכל מקום הוא מדבר אל משה במקום כל ישראל³³. דבר אל
בני ישראל יטעו, הרוי כבר אמרתו להם בשם: ה' ילחם לכם
(פסוק יד), בטוחים יהיו שלא איניהם נצחוני.
(טו) ואתה הרם את מטהך לשון הסורה וטלוק³⁴, כמו: וממן הרים
ונ' זראה רשי ורביעין. 23 מילואה בשלח מסכתא דר'וי פ"ג.
השלך את מטהך שלאלימור אי ליל והטה לא היה יכול ל��וע את הים שנאמר הוא
מן". ענין בפי הא"ש שמארין בפי הוה ששם מפי אבא טו שקרית טו סוף לא
עשית בסבון, והטש לפי שהו מליצבים ונולעים על שפה והו וורדים מה כחו ומה
טב והלא הקטן מטה איל היה טהה האלים יוויש טה נס כהזה, אוראה ה' גאות
למשה כבוד אתה הום את טמן. פ"י הופיעו טמן. לשון חורה וכו'.

פוננו (טו) מה מצעק, כי אמנס הווא⁹ היה בכלל "ויצעקו בני ישראל
אל ה'" (פסוק יי). אמנס צעק מה שלא היתה מיראת פרעה
וחילו, כי כבר הגיד לישראל את מפלת המצרים ומייתם כאמרו
לא תורסיפו לזרותם עוד עד עולם, ה' ילחם لكم (פסוק יג-יד).
אבל היותה צעקנו על מריאו¹¹ ישראל שהעידו שלא ישמעו לו
"המבליל און קברים" (פסוק יא), ווחשב בשכilo והו שלא ישמעו לו
להכנס בים, לפיק אמר לו מה מצעק אליו בזה, כי אמנס אהה
חושור בקשרים. דבר אל בני ישראל ויטעו, ולא ימרו את פין.
(טו) הרם את מטהך. אל הרוח קרים שישים הים לחרבה. וגטה את
ידך על הים. שיתכו המים הנה והנה, כענן באליהו¹².
(ו') וידעו מצרים, הנשאים¹³ למצרים וישובו אליו, כי לא
אתה חפוץ במוות המת¹⁴.

9 משה. 10 ראה ר'אכ"ע ורמכין. 11 יג': שר. 12 נמייב כת: ייכה
את הים ריחזו הנה והנה]. 13 ר'אכ"ע. 14 יוחיאל ית לב.

